



Gwneud hawliad i Dribiwnlys Cyflogaeth

Mae'r llyfryn hwn hefyd yn berthnasol os ydych yn apelio yn erbyn:

- asesiad ardoll hyfforddiant a wnaethpwyd gan Fwrdd Hyfforddi Diwydiant;
- hysbysiad gwella neu hysbysiad gwahardd a roddwyd dan Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith ayb 1974;
- hysbysiad o dandaliad a roddwyd dan Ddeddf Isafswm Cyflog Cenedlaethol 1998;
- hysbysiad o weithred anghyfreithlon a roddwyd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010; neu
- unrhyw hysbysiad arall pan fo'r apêl yn y tribiwnlys cyflogaeth.

Os felly, cyfeirir atoch yn yr achos fel yr apelydd, ac yn y llyfryn hwn, pan ymddengys y gair 'hawlydd' neu 'hawliad' dylech ei ddarllen fel 'apelydd' neu 'apêl'.

Sylwch nad yw'r gofyniad i gysylltu ag Acas cyn cychwyn achos yn berthnasol os ydych yn apelio.

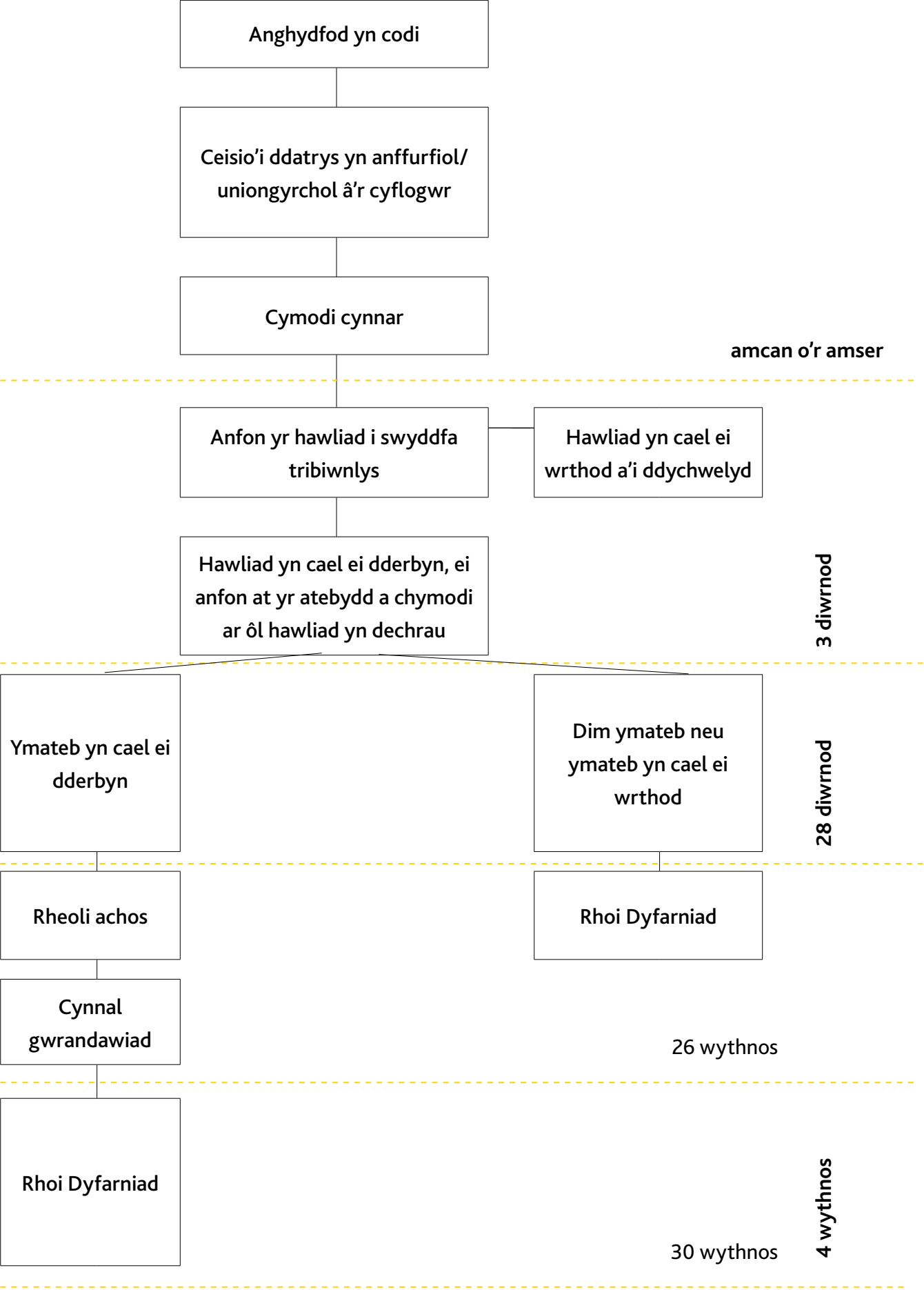
Canllawiau'r Llywyddion

Dan reolau'r tribiwnlys cyflogaeth gall Llywyddion y tribiwnlysoedd cyflogaeth yng Nghymru a Lloegr a'r Alban roi Canllawiau. Nod y canllawiau hyn yw galluogi'r partïon i ddeall yn well yr hyn a ddisgwylir ganddynt a'r hyn i'w ddisgwyl gan y tribiwnlys, ac i wella cysondeb o ran y ffordd y mae tribiwnlysoedd cyflogaeth yn rheoli achosion. Nid ydynt yn orfodol ond dylid eu dilyn lle bo hynny'n bosib.

Gellir dod o hyd i ganllawiau'r ddau Lywydd yn:

<https://www.judiciary.gov.uk/subject/employment/>

Crynodeb o'r broses hawlio



Gall tribiwnlys cyflogaeth gymryd ychydig o fisoedd i benderfynu ynglŷn â hawliad. Yn ystod y flwyddyn ariannol 2012-13, o adeg cyflwyno eich hawliad i'r tribiwnlys a chael penderfyniad terfynol, cymrodd 27 wythnos ar gyfartaledd. Bydd yr amser y mae'n ei gymryd i gwblhau'r broses yn dibynnu beth sydd dan sylw a beth yw'r materion yn eich hawliad - os oes llawer o faterion, neu fod y materion yn gymhleth, efallai y bydd eich achos yn cymryd mwy na'r amser cyfartalog ond os yw eich hawliad yn syml efallai y bydd yn cymryd llai na'r amser cyfartalog.

Os bydd y tribiwnlys cyflogaeth yn penderfynu o blaid eich hawliad, bydd yn ystyried pa ddyfarndal i'w roi. Cyfeirir at hyn yn aml fel 'rhwymedi' a roddir gan y tribiwnlys. Gall rhwymedi gael agweddau ariannol a rhai nad ydynt yn ariannol. Er enghraifft, gall tribiwnlys wneud datganiad fod yr atebydd wedi treisio eich hawliau neu wneud argymhelliad mewn achos gwahaniaethu i'r atebydd weithredu i leihau'r tebygolrwydd y bydd y weithred wahaniaethol yn digwydd eto. Bydd y dyfarndal yn cynnwys y swm mae'r tribiwnlys yn cyfrifo y dylech fod wedi'i gael pe na fyddai'r tor-hawliau wedi digwydd, ac, yn ddibynnol ar natur yr hawliad, gall gynnwys dyfarndal mewn perthynas â chyfnod yn y dyfodol. Bydd tribiwnlysoedd yn penderfynu pa ddyfarndal y mae gennych hawl iddo ar sail eich amgylchiadau personol, gan gynnwys eich oed, faint o arian rydych yn ennill ac, mewn achosion sy'n ymwneud â gwahaniaethu, niwed i'ch teimladau. Bydd hyn ar sail canllawiau sydd eisoes yn bodoli, a nodir mewn cyfraith achosion. Mewn hawliadau diswyddo annheg, gall y tribiwnlys orchymyn eich adfer i'ch swydd flaenorol neu i'r atebydd eich penodi i swydd arall sy'n addas. Bydd y dyfarndal i hawl wyr llwyddiannus yn amrywio ac yn dibynnu ar fanylion yr hawliad, ond ym mlwyddyn ariannol 2012-13, £10,290 oedd y dyfarndal cyfartalog ar gyfer hawliadau gwahaniaethu unigol a hawliadau diswyddo annheg ym mhob math o hawliad.

Cyn gwneud hawliad i dribiwnlys cyflogaeth, darllenwch yr wybodaeth isod. Mae'n cynnwys gwybodaeth am yr amser cyfartalog mae'n cymryd i gael penderfyniad terfynol, a'r dyfarndal cyfartalog gan y tribiwnlys. Bydd hyn yn eich helpu i ddeall y canlyniadau cyffredin ar gyfer hawliadau tebyg i'ch math chi o hawliad cyn dechrau'r broses tribiwnlys cyflogaeth. Gallwch gael cyngor diduedd ynglŷn â'ch hawliad drwy ffonio llinell gymorth Acas (Y Gwasanaeth Cynghori, Cymodi a Chyflafareddu) ar 0300 123 1100.

Cymodi Cynnar

Ar gyfer hawliadau a wneir i'r tribiwnlys cyflogaeth ar ôl 6 Mai 2014, rhaid i unrhyw un sy'n dymuno gwneud hawliad (y darpar hawlydd) (gyda nifer gyfyngedig o eithriadau) gysylltu ag Acas cyn gwneud ei hawliad. Bydd Acas yn cynnig y cyfle i chi a'r darpar atebydd geisio datrys yr anghydfod heb orfod mynd drwy'r broses tribiwnlys cyflogaeth yn ffurfiol. Gelwir hyn yn gymodi cynnar.

Ni fyddwn yn ad-dalu unrhyw ffioedd a dalwyd gennych os byddwch yn setlo'r hawliad. Os ydych am setlo gyda'r atebydd, rhaid i chi benderfynu ar y telerau rhyngoch chi, ac ni

fydd y tribiwnlys yn rhan o'r broses. Dylech sicrhau eich bod yn trafod unrhyw ffioedd a dalwyd fel rhan o'r cytundeb y byddwch yn ei wneud. Os bydd eich hawliad yn setlo drwy Acas, bydd yr hawliad yn cael ei dynnu oddi ar y rhestr ar gyfer gwrandawriad (os rhestrwyd yr achos ar gyfer gwrandawriad), a bydd ffeil yr achos yn cael ei ddinistrio yn unol â'n polisi dinistrio 12 mis o ddyddiad y setliad.

Ffioedd

Ar gyfer hawliadau a wneir i'r tribiwnlysoedd cyflogaeth ar neu ar ôl 29 Gorffennaf 2013, bydd rhaid i chi dalu ffi. Os na fyddwch yn talu'r ffi briodol pan fyddwch yn anfon eich hawliad, bydd y tribiwnlys yn ei wrthod. Os na allwch fforddio talu ffi, gallwch wneud cais am ddileu ffi (neu gael eich hepgor rhag talu ffi). Gweler ein taflenni canllaw T435, T436 ac EX160A am ragor o wybodaeth ynglŷn â'r ffioedd y mae'n bosib bydd rhaid i chi dalu yn <http://hmctsformfinder.justice.gov.uk>.

Gallach gael copïau papur o'r taflenni drwy ffonio Llinell Ymholiadau'r Tribiwnlysoedd ar gyfer Cymru a Lloegr: **0300 123 1024** Yr Alban: **0141 354 8574** neu o unrhyw swyddfa leol.

Dyfarndaliadau ac amseroedd aros cyfartalog

Mae Tabl 1 isod yn dangos y dyfarndaliadau cyfartalog mewn hawliadau llwyddiannus a'r amser cyfartalog o'r adeg y derbyniwyd yr hawliad mewn tribiwnlys nes yr anfonwyd y dyfarniad terfynol at bob parti mewn hawliadau tribiwnlys cyflogaeth yn ystod y flwyddyn ariannol 2012-13.

Awdurdodaeth	Dyfarndal cyfartalog (pob hawliad llwyddiannus)	Amser cyfartalog mewn wythnosau (pob hawliad unigol)
Gwahaniaethu ar sail oed	£4,499	26
Gwahaniaethu ar sail anabledd	£7,536	29
Gwahaniaethu ar sail hil	£4,831	30
Gwahaniaethu ar sail cred grefyddol	£4,759	29
Gwahaniaethu ar sail rhyw	£5,900	28
Gwahaniaethu ar sail cyfeiriadedd rhywiol	£6,319	25
Diswyddo annheg	£4,832	20

Mesurwyd y cyfartaledd yn ôl y 'canolrif', sef y rhif canol mewn cyfres o rifau sydd wedi cael eu trefnu o'r isaf i'r uchaf.

Beth mae Tribiwnlysoedd Cyflogaeth yn ei wneud?

Mae tribiwnlysoedd cyflogaeth yn gwrandao achosion ac yn gwneud penderfyniadau ynglŷn â materion sy'n gysylltiedig â chyflogaeth megis diswyddo annheg, taliadau dileu swydd, gwahaniaethu a nifer o wahanol hawliadau sy'n ymwneud â chyflogau a thaliadau eraill. Er nad yw tribiwnlys cyflogaeth mor ffurfiol â llys, rhaid iddo gydymffurfio â rheolau gweithdrefnau a gweithredu'n annibynnol.

Rhagor o gymorth a chyngor

Cymodi Cynnar

Hawliadau unigol

Mae'n rhaid i chi lenwi a chyflwyno i Acas 'Ffurflen Cymodi Cynnar' sy'n rhoi eich prif fanylion a rhai eich cyflogwr. Fel arall, gallwch ffonio Acas ar 0300 123 1100 a rhoi'r wybodaeth berthnasol iddynt. Os ydych yn bwriadu gwneud hawliad yn erbyn mwy nag un darpar atebydd neu fwy nag un unigolyn, rhaid i chi lenwi ffurflen ar wahân ar gyfer pob un ohonynt. Gellir dod o hyd i ragor o fanylion am Gymodi Cynnar a'r ffurflen ei hun yn www.acas.org.uk neu yn y daflen 'Cymodi Cynnar wedi'i Esbonio' sydd i'w gael drwy gysylltu ag Acas ar y rhif uchod neu o unrhyw ganolfan Cyngor Ar Bopeth.

Ar ôl cael y ffurflen, bydd Acas yn cysylltu â chi i gael rhagor o fanylion ac i gynnig gwasanaethau cymodi. Os byddwch chi a'r darpar atebydd/atebwyr yn derbyn y cynnig o gymodi cynnar, bydd gan Acas un mis calendr (y gellir ei ymestyn hyd at bythefnos) i drafod sut i setlo'r mater. Os bydd y cymodi'n cael ei wrthod, neu'n aflwyddiannus, bydd Acas yn darparu tystysgrif yn eich caniatáu i gyflwyno ffurflen hawlio i'r tribiwnlys cyflogaeth.

Bydd y dystysgrif yn cynnwys rhif unigryw y bydd rhaid i chi ei ddyfynnu pan fyddwch yn gwneud eich hawliad. Os ydych wedi enwi mwy nag un darpar atebydd, darperir tystysgrif unigol yn cynnwys cyfeirnod unigryw ar gyfer pob darpar atebydd.

Pan fyddwch yn cyflwyno'r Ffurflen Cymodi Cynnar i Acas, bydd hynny'n 'stopio'r cloc' ar y terfyn amser ar gyfer ffeilio eich hawliad gyda'r tribiwnlys cyflogaeth. Ni fydd y 'cloc' yn ailgychwyn tan fydd Acas yn rhoi'r dystysgrif. Ceir manylion ynghylch effaith terfynau amser cymodi cynnar yn yr adran "pa mor gynnar y mae'n rhaid i mi wneud fy hawliad i dribiwnlys cyflogaeth?"

Hawliadau Lluosog neu Hawliadau Grŵp

Pan fydd unigolyn (e.e. cynrychiolydd undeb llafur, cyfreithiwr, darpar hawlydd yn gweithredu ar ran eraill) yn gwneud cais ar ran grŵp, gall ddewis gofyn i bob darpar hawlydd gyflwyno ffurflen unigol, neu bydd rhaid i'r cynrychiolydd lenwi a chyflwyno i Acas yr hyn a elwir yn 'ffurflen gais grŵp'. Yn y ffurflen honno gofynnir iddynt roi enwau a chyfeiriadau pob unigolyn yn y grŵp. Rhoddir cyfeirnod unigryw yn dechrau gyda 'MU' i'r hawliad grŵp hwn (ac felly i bob unigolyn sydd wedi'i gynnwys yn y ffurflen hon).

Os hysbysir rhagor o setiau o hawlwyd yn yr un anghydfod naill ai ar yr un diwrnod neu ar ddiwrnodau gwahanol, rhoddir rhif MU newydd i bob set newydd i wahaniaethu rhwng y set honno a'r hawliad grŵp gwreiddiol. Bydd pob achos yn yr un anghydfod yn cael ei ddyrannu i'r un cymodwr.

Os nad yw cymodi cynnar yn llwyddiannus, yna bydd Acas yn rhoi un dystysgrif ar gyfer pob set o hawlwyd – h.y. un dystysgrif i bob rhif MU. Bydd pob dystysgrif yn dangos enwau pob unigolyn yn y set hwnnw. Os oes angen, gall unrhyw unigolyn o fewn grŵp ofyn i Acas ddarparu dystysgrif unigol iddyn nhw eu hunain, gyda'u rhif unigryw eu hunain arni.

Os gwneir hawliad yn yr anghydfod ar ôl hynny i dribiwnlys cyflogaeth, gall yr ET1 gynnwys pob hawlydd a bydd rhaid dyfynnu pob rhif MU mewn perthynas â'r hawlwyd hynny.

Eithriadau i'r gofyniad i gysylltu ag Acas

Byddwch yn cael eich eithrio o'r gofyniad i gysylltu ag Acas os yw un o'r canlynol yn wir:

- Rydych yn cyflwyno eich hawliad tribiwnlys cyflogaeth ar yr un ffurflen â hawlwyd eraill ac mae o leiaf un ohonynt wedi cydymffurfio â'r gofyniad am gymodi cynnar;
- Nid yw'r mater, neu un o'r materion rydych yn cwyno amdano yn rhywbeth y mae gan Acas y pŵer i gymodi arno.
- Gallwch ddangos fod eich cyn-gyflogwr wedi bod mewn cysylltiad ag Acas;
- Rydych yn gwneud hawliad am gymorth interim; neu
- Mae eich hawliad yn erbyn y Gwasanaeth Diogelwch, y Gwasanaeth Cudd-Wybodaeth neu Bencadlys Cyfathrebu Llywodraeth y DU.

Os ydych wedi'ch eithrio o'r gofyniad i gysylltu ag Acas, gofynnir i chi ddweud hynny yn y ffurflen hawlio ac i roi'r rheswm pam rydych wedi'ch eithrio.

Gallwch gael cymorth a chyngor gan:

- undeb llafur, os ydych yn aelod;
- gwasanaethau cyngor am ddim megis canolfan y gyfraith neu ganolfan cyngor ar bopeth (cyfeiriad gwefan Canolfan Cyngor ar Bopeth yng Nghymru a Lloegr yw www.adviceguide.org.uk, ac www.cas.org.uk yn yr Alban);
- cyfreithwyr neu gynghorwyr proffesiynol eraill neu, yn yr Alban, dan y cynllun cymorth cyfreithiol, mae'n bosib y gallant eich helpu i baratoi eich achos.

Os yw eich hawliad yn ymwneud â gwahaniaethu mae gwybodaeth arbenigol, cyngor a chymorth ar wahaniaethu yng Nghymru, Lloegr a'r Alban ar gael gan y Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo gyda Chydraddoldeb (EASS).

Gwefan: www.equalityadvisoryservice.com

Ffôn: 0808 800 0082

Ffôn testun: 0808 800 0084

Oriau agor: 9am tan 8pm o ddydd Llun i ddydd Gwener

10am tan 2pm ar ddydd Sadwrn

Ar gau ar ddydd Sul a Gŵyl y Banc

Post: RHADBOST Equality Advisory Support Service FPN4431

Os ydych yn gwneud cais am **daliad dileu swydd**, ceir terfynau amser penodol cymhleth. Gallwch gael cymorth gan y Llinell Gymorth Taliadau Dileu Swydd ar 0845 145 0004.

Os yw eich cwyn yn ymwneud â'r ffaith nad ydych yn derbyn yr **isafswm cyflog cenedlaethol**, gallwch gael cymorth drwy ffonio'r llinell gymorth Hawliau Tâl a Gwaith ar **0800 917 2368**, **Ffôn testun 0800 121 4042**.

Rhagor o Wybodaeth

Gall staff llinell ymholiadau cyhoeddus y tribiwnlysoedd cyflogaeth ateb ymholiadau cyffredinol, roi gwybodaeth am gyhoeddiadau'r tribiwnlysoedd ac egluro sut mae'r system tribiwnlysoedd yn gweithio. Efallai y gallant eich helpu i lenwi'r ffurflen ond ni allant roi cyngor cyfreithiol, megis cynghori a yw eich hawliad yn debygol o fod yn llwyddiannus ai peidio. Rhifau'r llinellau ymholiadau yw - Cymru a Lloegr: **0300 123 1024**

Yr Alban: **0141 354 8574** Minicom: **01509 221564**.

Gwybodaeth sydd ei hangen cyn y gellir derbyn hawliad

Ni ellir derbyn eich hawliad oni bai ei fod yn bodloni amodau penodol. Rhaid i'r hawliad fod ar ffurflen gymeradwy, a elwir yn ffurflen ragnodedig, a ddarperir gan dribiwnlysoedd cyflogaeth. Yn ôl y gyfraith, rhaid i chi roi gwybod i ni:

- eich enw a'ch cyfeiriad;
- enw a chyfeiriad yr atebydd neu atebwyr (yr unigolyn neu'r sefydliad yr ydych yn gwneud hawliad yn ei erbyn);
- y rhif neu rifau tystysgrif cymodi cynnar a roddwyd gan Acas neu ddatganiad eich bod wedi'ch eithrio o'r gofyniad i fynd drwy'r broses cymodi cynnar.

Hefyd, rhaid i chi roi digon o fanylion ynglŷn â'ch hawliad fel gall y tribiwnlys a'r atebydd ddeall beth sydd dan sylw.

Sylwch: Os ydych yn gwneud apêl i'r tribiwnlys cyflogaeth yn erbyn, er enghraifft, asesiad ardoll hyfforddiant a wnaethpwyd gan Fwrdd Hyfforddi Diwydiant, hysbysiad gwella neu hysbysiad gwahardd a roddwyd dan Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith ayb 1974, nid oes rhaid i chi ddefnyddio'r ffurflen ragnodedig.

Ffioedd – faint fydd rhaid i mi dalu?

Ni dderbynnir eich hawliad oni bai eich bod yn anfon y ffi gywir neu'n darparu cais am ddileu ffi pan wnewch eich hawliad.

Sylwch: Os na dderbynnir eich hawliad, bydd yr amser yn dal i fynd heibio mewn perthynas â'r terfyn amser sy'n berthnasol i wneud eich hawliad. Gallai effeithio ar yr amser os ydych yn cyflwyno eich hawliad yn rhy agos at y terfyn amser ac yna ni dderbynnir yr hawliad oherwydd nad ydych wedi cynnwys ffi neu gais am ddileu ffi.

Mae dwy lefel ffioedd, yn ddibynnol ar fath eich hawliad. Mae hawliadau math A yn symlach i'r tribiwnlys ddelio â hwy, a chodir ffi is na hawliadau math B.

Am fanylion llawn ynghylch lefelau ffioedd a sut i dalu, yn ogystal â gwybodaeth ynghylch sut i wneud cais am ddileu ffi (neu hepgor rhag talu ffi), edrychwch ar daflenni ffioedd T435, T436 ac EX160A yn <http://hmctsformfinder.justice.gov.uk>. Gallwch gael copïau papur o'r taflenni drwy ffonio llinell ymholiadau cyhoeddus y tribiwnlysoedd cyflogaeth yng Nghymru a Lloegr: **0300 123 1024** Yr Alban: **0141 354 8574** neu o unrhyw swyddfa leol.

Pa mor fuan y mae'n rhaid i mi wneud fy hawliad i Dribiwnlys Cyflogaeth?

Pan fyddwch yn cyflwyno'r Ffurflen Cymodi Cynnar i Acas, bydd hynny'n 'stopio'r cloc' ar y terfyn amser ar gyfer cyflwyno eich hawliad. Ni fydd y 'cloc' yn ailgychwyn tan yr ystyrir eich bod wedi cael y dystysgrif a roddir gan Acas. Os anfonwyd y dystysgrif i chi drwy e-bost, ystyrir eich bod wedi ei chael ar y diwrnod yr anfonwyd hi. Os anfonwyd y dystysgrif i chi drwy'r post, ystyrir eich bod wedi ei chael ar y diwrnod y byddai wedi cael ei danfon yng nghwrs arferol y post.

Wrth gyfrifo am sawl diwrnod y caiff y terfyn amser ei ymestyn, mae'r cyfnod yn dechrau ar y diwrnod ar ôl y diwrnod pan dderbyniodd Acas eich cais am gymodi cynnar ac yn gorffen ar y diwrnod yr ystyrir eich bod wedi cael y dystysgrif. Bydd y dystysgrif Cymodi Cynnar yn dangos y dyddiad y derbyniodd Acas eich ffurflen cymodi cynnar. Felly, os derbyniwyd eich cais am gymodi cynnar ar 4 Mehefin ac anfonwyd y dystysgrif atoch drwy e-bost ar 20 Mehefin, byddai'r terfyn amser yn cael ei ymestyn 16 diwrnod.

Os bydd y terfyn amser i fod i ddod i ben o fewn un mis i'r diwrnod y bydd y cloc yn ailgychwyn ar ôl y cysylltiad ag Acas, rhoddir o leiaf mis i chi gyflwyno'r hawliad. Felly, os cawsoch eich diswyddo gan eich cyflogwr ar 10 Chwefror a gwnaethoch gyflwyno eich

Ffurflen Cymodi Cynnar ar 5 Mai ac fe redodd y cyfnod Cymodi Cynnar ei gwrs llawn, byddai'r cyfnod Cymodi Cynnar o un mis yn dod i ben ar 4 Mehefin. Oherwydd fod y terfyn amser 'gwreiddiol' i fod i ddod i ben o fewn un mis i'r diwrnod yr ailgychwynnodd y cloc, byddai gennych un mis o'r dyddiad rydych yn derbyn y dystysgrif cymodi cynnar i wneud eich hawliad tribiwnlys cyflogaeth. Yn yr amgylchiadau hyn, os anfonwyd y dystysgrif drwy e-bost ar 5 Mehefin, byddai'r terfyn amser yn dod i ben ar 5 Gorffennaf.

Os ydych wedi'ch eithrio o'r gofyniad i gysylltu ag Acas, mae'n rhaid cyflwyno eich hawliad i'r tribiwnlys o fewn y terfynau amser caeth sy'n berthnasol i'r math o hawliad rydych yn ei wneud. Yn y rhan fwyaf o achosion, rhaid i'r tribiwnlys dderbyn eich hawliad o fewn tri mis o'r dyddiad daeth eich cyflogaeth i ben, neu o'r dyddiad pan ddigwyddodd yr hyn rydych yn cwyno yn ei gylch. Mae hyn yn golygu os y digwyddodd ar 1 Mawrth, mae'n rhaid i'r tribiwnlys dderbyn eich hawliad ar neu cyn 31 Mai. Os y digwyddodd ar 5 Mawrth, mae'n rhaid i'r tribiwnlys dderbyn eich hawliad ar neu cyn 4 Mehefin.

Mae'r terfyn amser ar gyfer gwneud **apêl** i'r tribiwnlys cyflogaeth yn dibynnu ar y math o apêl rydych yn ei wneud. Er enghraifft: rhaid gwneud apêl yn erbyn hysbysiad gwella neu hysbysiad gwahardd o fewn 21 diwrnod o ddyddiad cyflwyno'r hysbysiad; rhaid gwneud apêl yn erbyn hysbysiad o dandaliad a roddwyd dan y Ddeddf Isafswm Cyflog Cenedlaethol o fewn 28 diwrnod i gyflwyno'r hysbysiad. Mae'n bwysig cyflwyno'r hawliad neu apêl rydych am ei wneud o fewn y terfyn amser priodol.

Os byddwn yn derbyn eich hawliad ar ôl y terfyn amser, dim ond mewn nifer fach o amgylchiadau y gall y tribiwnlys ei ystyried. Nodwch yr hyn a ddywedir uchod ynglŷn â'r effaith ar derfynau amser os na fyddwch yn cynnwys ffi neu gais am ddileu ffi gyda'ch hawliad.

Diswyddo annheg (ffi math B)

Yn gyffredinol, i hawlio am i chi gael eich diswyddo'n annheg mae'n rhaid i chi fod wedi gweithio'n ddi-dor i'r atebydd am o leiaf dwy flynedd. Fodd bynnag, mewn rhai amgylchiadau pan fo'r unigolyn yn hawlio iddo gael ei ddiswyddo'n annheg, nid oes isafswm hyd gwasanaeth yn ofynnol i fod yn gymwys. Mae'r rhain yn cynnwys diswyddo pan hawlir mai'r prif reswm dros ddiswyddo yw:

- cymryd rhan neu gynnig i gymryd rhan mewn gweithgareddau undeb neu ddefnyddio gwasanaethau undeb;
- ymuno ag undeb neu ddewis peidio ag ymuno ag undeb;
- cymryd rhan mewn gweithgareddau iechedd a diogelwch, naill ai fel 'swyddog' iechedd a diogelwch i gyflogwr neu fel gynrychiolydd gweithwyr;
- cymryd rhan mewn gweithgareddau fel ymddiriedolwr cynllun pensiwn;
- bod yn 'gynrychiolydd gweithwyr' neu gynnig i fod yn un;

- bod yn weithiwr mewn siop neu'n weithiwr betio sy'n gwrthod gweithio ar ddydd Sul;
- defnyddio hawliau penodol sydd wedi'u cynnwys yn y Rheoliadau Amser Gwaith;
- cael eich diswyddo oherwydd eich bod yn feichiog neu am reswm sy'n gysylltiedig â beichiogrwydd;
- cael eich diswyddo am arddel hawl statudol;
- cael eich diswyddo am wneud datgeliad gwarchodedig.

Cymorth interim

Os ydych yn credu eich bod wedi cael eich diswyddo'n annheg am un o'r rhesymau a restrir isod, gallwch wneud cais i dribiwnlys am 'gymorth interim'.

- Am wneud datgeliad gwarchodedig o fewn ystyr Deddf Datgelu er Lles y Cyhoedd 1998 (chwythu'r chwiban).
- Am geisio arfer eich hawl i fynd â rhywun gyda chi (neu fynd gyda rhywun arall) i wrandawriad disgyblu neu wrandawriad ynghylch cwyn.
- Am fod yn gynrychiolydd gweithwyr:
 - diswyddo cynrychiolydd diogelwch neu aelod o bwyllgor diogelwch am reswm sy'n gysylltiedig â'r swyddogaeth honno;
 - diswyddo cynrychiolydd gweithwyr am fater sy'n gysylltiedig â'r Rheoliadau Amser Gwaith;
 - diswyddo gweithiwr sy'n ymddiriedolwr cynllun pensiwn galwedigaethol am reswm sy'n gysylltiedig â'r swyddogaeth honno.
- Am resymau sy'n gysylltiedig â'r undeb llafur:
 - diswyddo am resymau sy'n gysylltiedig â bod yn aelod o undeb llafur neu beidio bod yn aelod o undeb llafur, neu weithgarwch undeb llafur;
 - diswyddo o ganlyniad i rwystro neu hyrwyddo rhoi cydnabyddiaeth swyddogol i undeb llafur.
- Am arfer neu geisio arfer yr hawl i fynd â rhywun gyda chi i gyfarfod i drafod cais i beidio ag ymddeol, neu am fynd gyda neu geisio mynd gyda chydweithiwr i gyfarfod o'r fath.

Os bydd y tribiwnlys yn caniatáu eich cais am gymorth interim, bydd eich cyflogaeth yn parhau'n gyfreithlon hyd nes y penderfynir eich achos a byddwch yn derbyn eich cyflog neu dâl.

Os cawsoch eich diswyddo am un o'r rhesymau uchod ac rydych eisiau gwneud cais am gymorth interim, **rhaid i'r tribiwnlys dderbyn eich hawliad o fewn saith diwrnod i'r dyddiad y cawsoch eich diswyddo. Efallai yr hoffech gael cyngor hefyd.**

Os yw eich cais am gymorth interim yn berthnasol i fod yn aelod neu gymryd rhan mewn gweithgareddau undeb llafur, bydd rhaid i chi ddarparu, ar adeg gwneud eich hawliad, dystysgrif wedi'i llofnodi gan swyddog undeb llafur yn nodi fod y diswyddo ar sail undeb llafur. Rhaid i'r dystysgrif nodi fod yr unigolyn yn aelod, ac, ym marn y swyddog, bod y diswyddo yn ymwneud â'r ffaith fod yr unigolyn yn aelod neu'n cymryd rhan mewn gweithgareddau undeb llafur.

Os ydych yn gwneud eich cais ar-lein, ni fydd yn bosib atodi'r dystysgrif honno i'r ffurflen hawlio. Er mwyn prosesu'r cais am gymorth interim mor gyflym â phosib, byddem yn awgrymu i chi wneud y canlynol:

- cyflwyno eich hawliad ar-lein;
- anfon copi o'r ffurflen hawlio, y dystysgrif a'r cais am gymorth interim drwy e-bost i'r swyddfa tribiwnlys berthnasol; a
- nodi'n glir ar y ffurflen hawlio a gyflwynir ar-lein eich bod wedi gwneud hynny.

Hawliadau Datgelu er Lles y Cyhoedd (ffi math B)

Os yw eich cais yn hawlio eich bod wedi gwneud datgeliad gwarchodedig dan Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996 (a elwir hefyd yn 'chwythu'r chwiban'), neu'n cynnwys hawliad o'r fath, byddwn yn rhoi copi o'ch ffurflen hawlio, neu rannau ohoni, i'r rheoleiddiwr perthnasol, os byddwch yn rhoi caniatâd inni wneud hynny drwy roi tic yn y blwch yn adran 10.1 ar y ffurflen ET1. Byddwn yn dileu unrhyw gwynion eraill nad ydynt yn berthnasol i'r gŵyn 'chwythu'r chwiban', cyn anfon copi o'r hawliad i'r rheoleiddiwr. Os nad ydych yn dymuno i'ch hawliad gael ei anfon at y rheoleiddiwr neu os ydych eisoes wedi gwneud hynny, peidiwch â rhoi tic yn y blwch caniatâd.

Os byddwch yn caniatáu i'r hawliad, neu rannau o'r hawliad, gael ei anfon at y rheoleiddiwr perthnasol byddwn yn ysgrifennu atoch chi neu at eich cynrychiolydd, os oes gennych chi un, i ddweud pa bryd ac at bwy yr anfonwyd y ffurflen. Byddwn hefyd yn ysgrifennu at yr atebydd i esbonio ein bod wedi gwneud hyn. Y rheoleiddiwr fydd yn penderfynu a oes angen ymchwilio i'r mater sylfaenol sydd yn y ffurflen hawlio.

Ni fydd hyn effeithio ar y ffordd byddwn yn prosesu eich hawliad mewn unrhyw ffordd. Gallwch ddod o hyd i ragor o ganllawiau yn <https://www.gov.uk/whistleblowing>

Ble i anfon eich hawliad

Ni allwn dderbyn eich hawliad oni bai ei fod ar ffurflen gymeradwy (ragnodedig) a ddarparwyd gan Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM, ynghyd â'r ffi gywir neu gais am ddileu ffi. Mae'n bwysig iawn eich bod yn defnyddio'r ffurflen gymeradwy. Mae'r ffurflen ar gael yn y fformatau canlynol:

- copi papur o gefn y llyfryn hwn i'w anfon drwy'r post i'r swyddfa ganolog berthnasol a nodir isod gyda'r **ffi neu gais am ddileu ffi**;
- fersiwn oddi ar ein gwefan www.employmenttribunals.service.gov.uk i'w anfon **drwy'r post** i'r swyddfa ganolog berthnasol a nodir isod gyda'r **ffi neu gais am ddileu ffi**;
- fersiwn ar-lein ar gyfer cyflwyno eich hawliad a'r ffi yn electronig oddi ar ein gwefan www.employmenttribunals.service.gov.uk

Cyflwyno hawliad ar-lein yw'r ffordd gyflymaf i anfon hawliad i'r tribiwnlys.

Mae anfon eich ffurflen drwy'r post i'r Swyddfa Ganolog briodol yn ffordd arall o sicrhau fod eich hawliad yn mynd yn uniongyrchol i'r swyddfa lle prosesir hawliadau yn y lle cyntaf. Mae cyfeiriadau'r Swyddfeydd Canolog fel a ganlyn:

Swyddfa Ganolog Tribiwnlys Cyflogaeth (Cymru a Lloegr) / Ffioedd Tribiwnlys Apêl
Cyflogaeth
Blwch Post 10218,
SWYDD GAERLŶR LE1 8EG

a

Swyddfa Ganolog Tribiwnlys Cyflogaeth yr Alban / Ffioedd Tribiwnlys Apêl Cyflogaeth
Blwch Post 27105
GLASGOW G2 9JR

Fodd bynnag, gallwch fynd â'ch ffurflen hawlio, gyda'r ffi neu gais am ddileu ffi, i un o'r swyddfeydd tribiwnlys cyflogaeth unigol a restrir yn yr atodlen i'r Cyfarwyddiadau Ymarfer (un atodlen ar gyfer Cymru a Lloegr ac un ar gyfer yr Alban) ar gyflwyno hawliadau. Mae'r rhain ar gael yn <https://www.gov.uk/employment-tribunals/legislation>. Mae'r swyddfeydd fel a ganlyn:

Yng Nghymru a Lloegr:

Rhanbarth	Cyfeiriad Post
East Anglia	Walden Road Huntingdon Cambridgeshire PO29 3DW
Leeds	4ydd Llawr, City Exchange 11 Albion Street Leeds LS1 4ES
Canol Llundain	Victory House 30-34 Kingsway Llundain WC2B 6EX
Dwyrain Llundain	2il Lawr Anchorage House 2 Clove Crescent Llundain E14 2BE
Gogledd a Gorllewin Llundain	3ydd Llawr Radius House 51 Clarendon Road Watford Swydd Hertford WD17 1HP
De Llundain	Montague Court 101 London Road West Croydon CR0 2RF
Dwyrain Canolbarth Lloegr	Nottingham Justice Centre Carrington Street Nottingham NG2 1EE
Gorllewin Canolbarth Lloegr	9th Floor Centre City Tower 7 Hill Street Birmingham B5 4UU
Newcastle	Quayside House 110 Quayside Newcastle Upon Tyne NE1 3DX
Gogledd-Orllewin Lloegr	Alexandra House 14-22 The Parsonage Manceinion M3 2JA

De-orllewin Lloegr	Llawr Cyntaf, Crescent Centre Bryste BS1 6EZ
Cymru	Tŷ Caradog 1-6 St Andrews Place Caerdydd CF10 3BE

Yr Alban:

Swyddfa	Cyfeiriad
Aberdeen	Llawr Mesanîn, Atholl House 84-88 Guild Street Aberdeen AB11 6LT
Dundee	Llawr Gwaelod, Bloc C Caledonian House Greenmarket Dundee DD1 4QB
Caeredin	54-56 Melville Street Caeredin EH3 7HF
Glasgow	Eagle Building 215 Bothwell Street Glasgow G2 7TS

Sylwch nad oes gan y swyddfeydd tribiwnlys cyflogaeth a restrir uchod gyfleusterau ar gyfer delio gydag arian parod, a dim ond taliadau ffioedd gyda siec neu archeb bost y gellir eu derbyn yn y swyddfeydd hyn

Os derbynnir eich hawliad, yn arferol pennir y swyddfa tribiwnlys fydd yn delio gyda'ch hawliad yn nes ymlaen drwy edrych ar god post y man ble roeddech yn gweithio, neu y gwnaethoch gais i weithio ynddo, neu ble ddigwyddodd y mater rydych yn cwyno yn ei gylch. Er enghraifft, os oeddech yn gweithio, neu wedi gwneud cais i weithio yn ardal cod post PE10, 11 neu 12 prosesir eich hawliad yn swyddfa Nottingham fel arfer (mae cyfeiriad llawn bob swyddfa ar glawr cefn y llyfryn hwn). Os ydych yn cyflwyno'r hawliad a'r ffi briodol yn electronig, bydd y ffurflen hawlio yn cael ei hanfon yn awtomatig i'r swyddfa gywir. Os byddwch yn nodi'r cod post anghywir, efallai caiff eich hawliad ei anfon i'r swyddfa anghywir a gall hyn achosi oedi. Os nad ydych yn gwybod beth yw cod post y man ble roeddech yn gweithio, ffoniwch ein llinell ymholiadau cyhoeddus yng Nghymru a Lloegr ar: **0300 123 1024** Yr Alban: **0141 354 8574**.

Os ydych yn cyflwyno eich hawliad a'r ffi briodol (neu gais am ddileu ffi) **drwy'r post**, a bod yr hyn rydych yn cwyno yn ei gylch wedi digwydd yng Nghymru neu yn Lloegr, yna, yn amodol ar yr hyn a nodir isod ynghylch 'awdurdodaeth ddyblyg', dylech eu hanfon i Swyddfa Ganolog Cymru a Lloegr yn y cyfeiriad a ddangosir ar dudalen 12.

Os digwyddodd yr hyn rydych yn cwyno amdano yn yr Alban (yn amodol ar yr hyn a nodir ynghylch 'awdurdodaeth ddyblyg'), dylech anfon y ffurflen a'r ffi (neu gais am ddileu ffi) Swyddfa ganolog yr Alban yn y cyfeiriad a restrir ar dudalen 12.

Awdurdodaeth Ddyblyg – Mewn rhai amgylchiadau cyfyngedig, gall dribiwnlys cyflogaeth yng Nghymru a Lloegr ddelio gydag achos ble gweithiodd yr hawlydd yn yr Alban a gall dribiwnlys cyflogaeth yn yr Alban ddelio gyda rhai achosion ble gweithiodd yr hawlydd yng Nghymru neu Loegr. Os ydych yn bwriadu gwneud hawliad drwy'r post, ac yn meddwl ei anfon i wlad wahanol i'r un ble'r oeddech yn gweithio, yna efallai yr hoffech geisio cyngor. Os ydych yn anfon eich hawliad i dribiwnlys cyflogaeth (Cymru a Lloegr), ond nid oes gan y tribiwnlys hwnnw'r gallu cyfreithiol i ddelio gyda'ch achos, ni dderbynnir eich hawliad. Mae'r un peth yn wir os byddwch yn anfon yr hawliad i dribiwnlys cyflogaeth yn yr Alban ac nid oes ganddo'r gallu cyfreithiol i ddelio gyda'ch achos. Os na dderbynnir hawliad, bydd yr amser yn dal i fynd heibio mewn perthynas â'r terfyn amser sy'n berthnasol i wneud eich hawliad.

Pan fydd hawliad wedi cael ei gyflwyno'n llwyddiannus ar-lein, byddwch yn cael derbynneb i gadarnhau hyn. Os na fyddwch yn cael cadarnhad, dylech gysylltu â swyddfa'r tribiwnlys cyflogaeth ar unwaith. Gallwch weld i ba swyddfa yr anfonwyd eich ffurflen hawlio drwy gyfeirio at yr wybodaeth a geir yn nes ymlaen yn y llyfryn hwn.

Os ydych wedi cyflwyno eich hawliad drwy'r post i un o'r Swyddfeydd Canolog neu ei ddanfon trwy law i un o'r swyddfeydd dynodedig a restrir uchod, byddwch yn derbyn cadarnhad unwaith y prosesir eich ffi neu gais am ddileu ffi gan y Swyddfa Ganolog, a bod yr hawliad wedi'i anfon ymlaen i'r swyddfa tribiwnlys cyflogaeth priodol i ddelio ag o.

Dylech gadw copi o'ch ffurflen hawlio ar gyfer eich cofnodion. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau bod eich hawliad yn cyrraedd swyddfa'r tribiwnlys o fewn y terfyn amser perthnasol.

Beth fydd yn digwydd pan fyddaf yn anfon fy hawliad?

Ni fydd eich hawliad yn cael ei dderbyn os:

- nad yw wedi'i gyflwyno ar ffurflen gymeradwy,
- nad ydych wedi rhoi'r holl wybodaeth sydd ei hangen, gan gynnwys naill ai rif neu rifau tystysgrif cymodi cynnar neu ddatganiad eich bod wedi'ch eithrio o'r gofyniad i gysylltu ag Acas,
- nad ydych wedi anfon ffi neu gais am ddileu ffi gyda'r hawliad,

a dan yr amgylchiadau hynny, bydd y Swyddfa Ganolog yn dychwelyd eich ffurflen hawlio ac unrhyw ffi a dalwyd ynghyd â llythyr yn nodi'r rheswm pam a pha gamau dylech eu cymryd nesaf. Os na dderbynnir hawliad, bydd yr amser yn dal i fynd heibio mewn perthynas â'r terfyn amser sy'n berthnasol i wneud eich hawliad.

Os derbynnir eich hawliad, byddwn yn anfon llythyr i gadarnhau hyn. Bydd y llythyr hwnnw'n cynnwys dolen i lyfryn 'Eich hawliad – beth nesaf' fydd yn dweud wrthyb beth yw'r camau nesaf. Yr un pryd, byddwn yn anfon copi o'ch ffurflen hawlio at yr atebydd, ynghyd â ffurflen ar gyfer eu hymateb.

Yn y mwyafrif o achosion byddwn hefyd yn anfon copi o'ch hawliad at Acas. Bydd un o gymodwyr Acas yn cysylltu â chi i weld a fyddai'n bosib datrys yr hawliad drwy gymodi a heb fod angen gwrandawriad tribiwnlys.

Gohebiaeth

Mewn gohebiaeth yn y dyfodol byddwn yn cyfeirio atoch chi fel yr 'hawlydd' a'r sawl yr ydych yn cwyno yn ei erbyn fel yr 'atebydd'. Byddwn yn anfon copi o'ch ffurflen hawlio at yr atebydd.

Dan y Rheolau Gweithredu, gofynnir i bartïon wneud copi o unrhyw lythyrau neu ddogfennau y byddant yn eu hanfon i'r tribiwnlys (ar wahân i gais am orchymyn tyst) at bob parti arall a nodi eu bod wedi gwneud hyn. Gallwch ddangos eich bod wedi gwneud hyn, er enghraifft, drwy ddefnyddio 'cc'.

Byddwn yn anfon unrhyw benderfyniad y bydd y tribiwnlys yn ei wneud atoch chi ac at yr atebydd.

Rhaid ichi roi gwybod inni ar unwaith os bydd eich manylion cyswllt yn newid. Os oes gennych gynrychiolydd (rhywun yr ydych yn gofyn iddo weithredu ar eich rhan), byddwn yn anfon pob gohebiaeth am eich achos at y cynrychiolydd ac nid atoch chi. Rhaid i chi anfon unrhyw geisiadau pellach am wybodaeth drwy'r cynrychiolydd ac nid yn syth atom ni.

A oes rhaid i mi dalu costau'r atebydd?

Fel arfer, nac oes. Fodd bynnag, gall y tribiwnlys wneud gorchymyn ar gyfer costau neu amser paratoi os yw'n credu eich bod chi neu eich cynrychiolydd wedi ymddwyn yn ymosodol, aflonyddgar neu'n afresymol mewn ffordd arall o ran y ffordd rydych wedi trin eich achos neu os yw'n meddwl bod eich hawliad mor wan fel na ddylai fod wedi ei ddwyn. Cyfeirir at gostau fel treuliau yn yr Alban.

Hefyd, mae gan farnwyr cyflogaeth a thribiwnlysoedd y pŵer, lle bo'r gwrandawriad yn ymwneud â hawliad a wnaethpwyd ar neu ar ôl 6 Ebrill 2012, i orchymyn parti i wneud taliad i unrhyw dyst neu dystion y gofynnwyd iddynt fynychu'r gwrandawriad ar ei ran.

Alla'i gael fy ffioedd yn ôl?

Mae gan y tribiwnlys y pŵer i orchymyn yr atebydd i ad-dalu unrhyw ffioedd a dalwyd gennych, yn ychwanegol i unrhyw ddyfarnal y bydd yn ei wneud. Y sefyllfa gyffredinol yw, os ydych yn llwyddiannus, bydd yr atebydd yn cael ei orchymyn i wneud ad-daliad i chi, ond nid oes gan y tribiwnlys bŵer i orchymyn bod y ffioedd a dalwyd yn cael eu had-dalu os ydych yn colli'ch achos. Gallwch ofyn i'r tribiwnlys wneud gorchymyn i ad-dalu ffioedd pan fo'n ystyried y dyfarnal y byddwch yn ei gael, neu ar unrhyw adeg hyd at 28 diwrnod ar ôl y dyddiad yr anfonwyd eich dyfarniad atoch. Yn y pen draw, lle'r tribiwnlys yw penderfynu a yw'n briodol i'r atebydd ad-dalu rhywfaint neu'r cyfan o'r ffioedd yr ydych wedi'u talu, os ydych yn llwyddiannus.

A fyddaf yn gyfrifol am unrhyw ffioedd y mae'r atebydd wedi'u talu?

Os bydd yr atebydd yn talu unrhyw ffioedd, gallant ofyn i chi eu talu os byddant yn llwyddiannus. Y tribiwnlys sydd i benderfynu a yw'n briodol i chi ad-dalu unrhyw ffioedd a dalwyd gan yr atebydd, a chewch gyfle i ddadlau dros beidio â gwneud hynny.

Beth fydd yn digwydd os byddaf yn talu'r ffi gwrandawriad ond yn tynnu fy hawliad yn ôl, neu'n setlo'r hawliad, a ddim angen y gwrandawriad dim mwy?

Ni fyddwn yn ad-dalu unrhyw ffioedd a dalwyd gennych os byddwch yn setlo'r hawliad. Os ydych am setlo gyda'r atebydd, rhaid i chi benderfynu ar y telerau rhyngoch chi, ac ni fydd y tribiwnlys yn rhan o'r broses. Dylech sicrhau eich bod yn trafod unrhyw ffioedd a dalwyd fel rhan o'ch cytundeb.

Hawliadau torri contract

Os ydych yn gwneud hawliad am dorri amodau contract, dylech fod yn ymwybodol mai dim ond iawndal am hyd at £25,000 y gall tribiwnlysoedd cyflogaeth ei ddyfarnu. Os yw swm yr iawndal yr ydych yn ei hawlio am dorri amodau contract yn fwy na £25,000 dylech wneud yr hawliad drwy'r Uchel Lys yng Nghymru a Lloegr, neu Lys y Siryf neu Lys y Sesiwn yn yr Alban. Efallai yr hoffech geisio cyngor cyfreithiol.

Mynediad at wybodaeth

Gallwch wneud cais am wybodaeth gennym, neu ofyn am unrhyw wybodaeth sy'n cael ei chadw ar ffurf electronig amdanoch, drwy ysgrifennu at:

Data Access and Compliance Unit
Communications and Information Directorate
Y Weinyddiaeth Cyfiawnder
1st Floor, Zone C102
Petty France
Llundain SW1H 9AJ

Efallai y codir tâl am ymateb i geisiadau am wybodaeth.

Deddf yr Iaith Gymraeg

Os ydych yn gwneud hawliad yng Nghymru, cewch ofyn am gael gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Os bydd y ddwy ochr yn cytuno, gellir cynnal y gwrandawiadau yn Gymraeg yn unig. Os defnyddir y Gymraeg a'r Saesneg mewn gwrandawriad, gallwn ddarparu cyfleusterau cyfieithu, dim ond ichi ofyn.

Llenwi'r ffurflen hawlio

Rydym wedi llunio'r canllawiau hyn fel eu bod mor ddefnyddiol â phosib. Fodd bynnag, nid ydynt yn rhoi datganiad llawn o'r gyfraith. **Os na fyddwch yn rhoi'r wybodaeth sydd wedi'i marcio â seren (*), ni fyddwn yn derbyn eich hawliad.**

1 Eich manylion

Rhowch eich manylion

1.1 Ticiwch y blwch perthnasol i ddangos sut y dylid cyfeirio atoch – naill ai Mr, Mrs, Miss neu Ms.

1.2* Rhowch eich enw neu enwau cyntaf

1.3* Rhowch eich cyfenw neu enw teulu mewn PRIFLYTHRENNAU.

1.4 Rhowch eich dyddiad geni ar y ffurf diwrnod/mis/blwyddyn (er enghraifft 25/02/1965) a thiciwch y blwch perthnasol i ddweud wrthym ai gwryw ynteu benyw ydych. Mae'n ddefnyddiol os ydych yn rhoi eich dyddiad geni oherwydd bod angen yr wybodaeth hon mewn mathau penodol o hawliadau.

1.5* Rhowch eich cyfeiriad llawn, gan gynnwys rhif y tŷ, stryd, tref neu ddinas, sir a chod post.

1.6 Rhowch y rhifau ffôn (gan gynnwys y cod deialu llawn ar gyfer llinellau tir) y gallwn gysylltu â chi arnynt yn ystod oriau gwaith arferol.

1.7 Rhowch eich rhif ffôn symudol os yw'n wahanol i'r rhif a ddarparwyd yn 1.6

1.8 Ticiwch y blwch perthnasol i ddweud sut y byddai'n well gennych i ni gysylltu â chi yn y dyfodol. Os ydych eisiau defnyddio e-bost i gyfathrebu, dylech edrych ar eich cyfrif e-bost bob dydd. Byddwn yn ceisio defnyddio e-bost fel arfer os ydych yn dymuno i ni wneud hynny, **ond efallai na fydd hyn yn bosib bob amser** gan fod angen i rai dogfennau gael eu llofnodi gan farnwr cyflogaeth.

1.9 Os yw'n well gennych i ni gysylltu â chi drwy e-bost yn y dyfodol, rhowch eich cyfeiriad e-bost, os gwelwch yn dda.

1.10 Os yw'n well gennych i ni gysylltu â chi drwy ffacs yn y dyfodol, rhowch eich rhif ffôn ffacs (gan gynnwys y cod deialu llawn).

2 Manylion yr atebydd

Os bydd eich hawliad yn cael ei dderbyn, byddwn yn anfon copi o'ch hawliad at y sefydliad yr ydych yn cwyno amdano (yr atebydd) fel y gallant baratoi ymateb i'ch cwyn. Mae'n bwysig eich bod yn dweud wrthym pwy yw'r atebydd yn gywir er mwyn osgoi oedi wrth brosesu eich hawliad. Dylech allu canfod hyn drwy edrych ar y llythyr a oedd yn cynnig eich swydd ichi, eich contract cyflogaeth neu eich slip cyflog.

2.1* Gall cwynion fod yn erbyn un atebydd neu nifer o atebwyr. Os ydych yn hawlio bod gwahaniaethu wedi digwydd, mae'n bosib y gallwch hawlio yn erbyn mwy nag un atebydd - er enghraifft, y cyflogwr ac unrhyw un y mae'r cyflogwr yn gyfrifol amdano yr ydych chi'n honni ei fod wedi cyflawni gweithred, neu weithredoedd, o wahaniaethu yn eich erbyn. Os ydych yn dymuno cwyno ynghylch unigolyn neu unigolion yn ogystal â'ch cyflogwr, rhowch enw'r sefydliad yn y blwch hwn, ac enw a chyfeiriad yr unigolyn neu unigolion fel atebwyr ychwanegol yn adrannau 2.5 a 2.7 ac, os oes angen, adran 13.

2.2* Rhowch gyfeiriad llawn, cod post a rhif ffôn yr atebydd. Os oeddech yn gweithio mewn cyfeiriad gwahanol, rhaid i chi gwblhau adran 2.4 hefyd, oherwydd bydd yn pennu pa ranbarth neu wlad fydd yn delio gyda'ch hawliad.

2.3 Rhowch y rhif tystysgrif cymodi cynnar a rhoddwyd gan Acas neu dywedwch pam nad ydych wedi cael un.

2.4 Rhowch gyfeiriad llawn a chod post y man lle'r oeddech yn gweithio, neu'r man y gwnaethoch gais i weithio yno, os yw'n wahanol i gyfeiriad yr atebydd a roesoch yn 2.2. Os oeddech yn gweithio gartref, rhowch fanylion eich cartref, gan y byddwn yn trin eich cyfeiriad cartref a'ch cod post fel eich gweithle. (Os na fyddwch yn cwblhau'r adran hon,

bydd eich hawliad yn cael ei ddyrannu i'r rhanbarth tribiwnlys neu wlad sy'n berthnasol i'r cyfeiriad a nodir yn 2.2)

2.5 a 2.7 Os ydych yn dwyn eich hawliad yn erbyn mwy nag un atebydd, ticiwch y blwch a rhowch fanylion yr ail atebydd ac unrhyw atebwyr eraill gan gynnwys enwau, cyfeiriadau a rhifau ffôn.

2.6 and 2.8 Rhowch y rhif tystysgrif cymodi cynnar a rhoddwyd gan Acas neu dywedwch pam nad ydych wedi cael un.

Defnyddiwch adran 13 ar y ffurflen hon i roi manylion atebwyr ychwanegol.

3 Achosion lluosog

3.1 Os gwyddoch fod eich hawliad yn un o nifer o hawliadau sy'n codi o'r un amgylchiadau neu rai tebyg yn erbyn yr un atebydd, ticiwch 'Ydy' ac, os gwyddoch enwau unrhyw rai o'r hawlwyrr eraill, rhowch eu henwau yn y blwch a ddarparwyd. Bydd hyn yn helpu staff y tribiwnlys i brosesu'r hawliadau hyn yn effeithlon.

Os ydych yn cyflwyno eich hawliad ar yr un ffurflen â phobl eraill, gallwch gael mynediad at y strwythur ffioedd 'grŵp ffi'. Gall hyn olygu y byddwch yn talu ffi is y pen. Gweler ein taflenni am y strwythur grŵp ffioedd yn <http://hmctsformfinder.justice.gov.uk> ac edrychwch ar T436 am fanylion. Gallwch gael copïau papur o'r taflenni drwy ffonio llinell ymholiadau cyhoeddus y tribiwnlysoedd cyflogaeth (**Cymru a Lloegr: 0300 123 1024**
Yr Alban: 0141 354 8574) neu o unrhyw swyddfa leol.

4 Achosion lle nad yr atebydd oedd eich cyflogwr

4.1 Os nad oeddech yn gyflogedig gan unrhyw un o'r atebwyr yr ydych wedi'u henwi yn adran 2, ond yn gwneud hawliad am unrhyw reswm arall mewn cysylltiad â chyflogaeth (er enghraifft, yn ymwneud â chais am swydd a wnaethoch neu yn erbyn undeb llafur) nodwch y math o hawliad yr ydych yn ei wneud yma.

5 Manylion cyflogaeth

5.1 Os yw eich cwyn yn erbyn eich cyflogwr neu gyn-gyflogwr, rhowch y dyddiad pan ddechreuodd eich cyflogaeth ac, os yw'n berthnasol, y dyddiad pan ddaeth i ben neu y daw i ben. Defnyddiwch y ffurf diwrnod/mis/blwyddyn (er enghraifft 08/03/2009).

5.2 Rhowch eich teitl swydd a dweud pa swydd yr ydych yn ei gwneud neu yr oeddech yn ei gwneud i'ch cyflogwr.

6 Enillion a buddion

6.1 Rhowch nifer sylfaenol yr oriau yr ydych yn eu gweithio neu yr oeddech yn eu gweithio bob wythnos – peidiwch â chynnwys goramser, hyd yn oed os oeddech yn ei weithio'n rheolaidd.

6.2 Rhowch fanylion eich cyflog sylfaenol, cyn treth ac unrhyw ddiidyniadau ond heb gynnwys taliadau goramser. Yna rhowch fanylion eich cyflog clir arferol (sef eich cyflog ar ôl tynnu treth, Yswiriant Gwladol ac unrhyw ddiidyniadau eraill ond yn cynnwys goramser, comisiynau a bonysau). Dylai bod eich slip cyflog yn dangos y symiau hyn. Dylech dalgrynnu'r symiau i'r bunt agosaf. Ticiwch y blwch perthnasol i ddangos a yw hyn am wythnos neu fis.

6.3 Os yw eich cyflogaeth wedi dod i ben, ticiwch y blwch perthnasol i ddweud a wnaethoch weithio neu a gawsoch eich talu am gyfnod o rybudd. Os felly, dywedwch wrthym am ba hyd y gwnaethoch weithio neu y cawsoch eich talu.

6.4 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a oeddech yng nghynllun pensiwn eich cyflogwr ai peidio.

6.5 Rhowch fanylion unrhyw fuddion eraill a gawsoch gan eich cyflogwr. Gallai enghreifftiau gynnwys car cwmni neu yswiriant meddygol. Disgrifiwch pa fath o fudd a gawsoch a rhoi syniad o'i werth.

7 Os yw eich swydd gyda'r atebydd wedi dod i ben, beth sydd wedi digwydd ers hynny?

7.1 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a ydych wedi cael swydd arall ai peidio ers gadael eich cyflogaeth. Os nad ydych wedi cael swydd arall, ewch yn syth i adran 8.

7.2 Os ydych wedi cael swydd arall dywedwch wrthym pa bryd y gwnaethoch ddechrau gweithio (neu y byddwch yn dechrau gweithio). Dywedwch a yw'r swydd yn un barhaol neu'n un dros dro. Os yw'n swydd dros dro, rhowch y dyddiad y mae'n debygol o dod i ben (os ydych yn gwybod).

7.3 Dywedwch wrthym faint yr ydych yn ei ennill (neu y byddwch yn ei ennill) bob wythnos, mis neu flwyddyn yn eich swydd newydd.

8 Math a manylion yr hawliad

8.1* Ticiwch y blwch neu'r blychau priodol i ddweud am beth yr ydych yn cwyno.

8.2* Rhowch gefndir a manylion eich cwynion.

Diswyddo annheg (ffi math B)

Os yw eich hawliad neu ran o'ch hawliad yn ymwneud â chael eich diswyddo'n annheg gan yr atebydd, neu os ydych yn hawlio bod diswyddo deongliadol wedi digwydd, defnyddiwch y blwch a ddarperir i esbonio cefndir y diswyddiad a rhoi unrhyw wybodaeth arall y credwch fyddai'n ddefnyddiol i ni. Os ydych yn anghytuno â'r rheswm y rhoddodd yr atebydd dros eich diswyddo, dywedwch beth oedd y rheswm yn eich barn chi. Dylech ddisgrifio'r digwyddiadau a arweiniodd at eich diswyddiad a disgrifio sut y digwyddodd y

diswyddiad, gan gynnwys dyddiadau, amseroedd a'r bobl dan sylw. Os ydych yn hawlio bod gweithredoedd yr atebydd wedi peri ichi ymddiswyddo a gadael eich swydd (diswyddo deongliadol), esboniwch yn fanwl yr amgylchiadau a oedd yn gysylltiedig â hyn.

Gwahaniaethu (ffi math B)

Gall gwahaniaethu ddigwydd ar sail rhyw (mae hyn yn cynnwys cwynion ynghylch cyflog cyfartal) priodas neu bartneriaeth sifil, beichiogrwydd neu famolaeth, ailbennu rhywedd, hil, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd neu gred, oed neu reswm sy'n gysylltiedig ag anabledd. Mae cyfreithiau gwahaniaethu yn cwmpasu holl feysydd cyflogaeth, gan gynnwys recriwtio, hyfforddiant, dyrchafu a diswyddo. Maent hefyd yn cynnwys erledigaeth oherwydd eich bod chi (neu mae'r atebydd yn credu eich bod chi) wedi cwyno ynghylch gwahaniaethu neu wedi helpu rhywun arall i wneud hynny, neu eich bod chi wedi gwneud rhywbeth arall sy'n gysylltiedig â'r hawliau dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Gall digwyddiadau sy'n digwydd ar ôl ichi adael eich swydd gael eu cynnwys dan gyfreithiau gwahaniaethu hefyd. Yn y blwch disgrifiwch y digwyddiadau a oedd yn cyfateb i wahaniaethu yn eich barn chi, dyddiadau'r digwyddiadau hyn a'r bobl dan sylw. Esboniwch ym mha ffordd, yn eich barn chi, y profoch wahaniaethu. Os ydych yn gwneud cwyn am wahaniaethu pan wnaethoch gais am swydd, dywedwch pa swydd yr oeddech yn ymgeisio amdani. Os ydych yn gwneud cwyn am fwy nag un math o wahaniaethu, rhowch fanylion ar wahân am y weithred (neu'r gweithredoedd) o wahaniaethu. Dylech ddisgrifio sut y mae'r digwyddiadau yr ydych yn cwyno amdanynt wedi effeithio arnoch. Os nad ydych yn gallu rhoi dyddiadau pob un o'r digwyddiadau yr ydych yn cwyno amdanynt, rhaid ichi o leiaf roi dyddiad y digwyddiad olaf neu ddweud wrthym a yw'r gwahaniaethu'n parhau.

Taliad dileu swydd (ffi math A)

Os ydych yn hawlio taliad dileu swydd, dywedwch a ydych wedi gofyn i'ch cyflogwr am daliad. Os ydych, rhowch y dyddiad ar ffurf diwrnod/mis/blwyddyn (er enghraifft 25/10/2008).

Dywedwch a ydych wedi gwneud cais i Swyddfa Taliadau Dileu Swydd (RPO) am daliad. Os ydych wedi gwneud cais i RPO, dywedwch wrthym a gafodd eich hawliad ei wrthod ac, os felly, y dyddiad a nodir ar y llythyr gwrthod.

Taliadau eraill sy'n daladwy i chi (ffi math A)

Os ydych yn cwyno am gyflog, tâl gwyliau, taliad am gyfnod o rybudd neu ryw daliad arall nad yw wedi cael ei dalu ichi (gallai symiau eraill nad ydynt wedi cael eu talu gynnwys treuliau, comisiwn neu fonws heb eu talu), dywedwch wrthym faint yr ydych yn ei hawlio.

Esboniwch pam yr ydych yn credu bod gennych hawl i'r taliad hwn, gan roi manylion llawn megis y cyfnod y mae'r taliad yn ei gwmpasu a chyfradd y taliad. Os ydych wedi nodi swm, dywedwch sut y gwnaethoch chi ei gyfrifo. Os ydych yn hawlio mwy nag un math o daliad, rhowch y symiau yr ydych yn eu hawlio ar gyfer pob math o daliad ac esbonio sut y gwnaethoch gyfrifo pob swm.

Cwynion eraill

Dywedwch beth yw eich cwyn ac esbonio'r digwyddiadau a arweiniodd at eich hawliad, gan gynnwys unrhyw ddyddiadau perthnasol yn adran 8.2. Os yw'n bosib, dywedwch pa gyfraith sy'n berthnasol i'ch hawliad. Os nad oes digon o le gwag ar gyfer eich ateb, parhewch yn adran 15, os gwelwch yn dda.

9 Beth yr hoffech chi ei gael os bydd eich hawliad yn llwyddiannus?

9.1 Byddai'n ddefnyddiol pe gallech ddweud beth rydych yn ei geisio gan yr atebydd os yw eich hawliad yn llwyddiannus drwy roi tic yn y blwch priodol.

Argymhelliad

Pan fydd tribiwnlys yn profi fod gwahaniaethu anghyfreithlon wedi digwydd, mae ganddo'r pŵer i argymell bod cyflogwr yn cymryd camau i leihau effaith y gwahaniaethu arnoch chi ac ar unrhyw unigolyn arall, megis eich cydweithwyr yn y gwaith. Bydd argymhelliad yn nodi'r camau y dylid eu cymryd o fewn terfyn amser penodol a all, er enghraifft, gynnwys ailhyfforddi staff; cyhoeddi meini prawf dewis a ddefnyddir ar gyfer trosglwyddo neu ddyrchafu staff; sefydlu panel adolygu i ddelio gyda chyfle cyfartal, aflonyddu a chwynion. Os bydd y cyflogwr yn methu cydymffurfio gyda'r argymhelliad, a bod y Tribiwnlys wedi dyfarnu iawndal i chi, gellir cynyddu'r dyfarnnal hwnnw. Os na ddyfarnwyd iawndal yn wreiddiol gellir ei ddyfarnu unwaith y daw'n glir nad yw'r cyflogwr wedi cydymffurfio â'r argymhelliad. Er nad yw'n orfodol, gall methu cydymffurfio ag argymhelliad y tribiwnlys fod yn niweidiol i enw da'r cyflogwr a gellir ei ddefnyddio yn eu herbyn mewn hawliadau sy'n ymwneud â gwahaniaethu yn y dyfodol.

9.2 Yn y blwch a ddarparwyd, rhowch fanylion yr iawndal neu rwymedi rydych yn ei geisio. Os ydych yn hawlio iawndal ariannol, dylech roi manylion ynghylch sut y gwnaethoch gyfrifo'r swm.

Cyfrifo iawndal

Os dyfernir iawndal, bydd y cyfanswm yn dibynnu ar y math o hawliad rydych chi'n ei wneud. Ystyrir amrywiaeth o ffactorau eraill hefyd.

Y math symlaf o achos mewn perthynas â chyfrifo iawndal tebygol yw hawliad am gyflog heb ei dalu. Mewn achos o'r fath, os byddwch yn ennill, y cyfanswm a ddyfernir gan y

tribiwnlys fydd cyfanswm y cyflog y dylech fod wedi'i dderbyn fel tâl. Nid oes gan y tribiwnlys bŵer mewn achos o'r math hwn i ddyfarnu iawndal am ofid a achoswyd i chi ond gallant ddyfarnu iawndal ychwanegol os allwch ddangos bod methiant y cyflogwr i dalu'r swm cywir wedi achosi colled ariannol i chi megis ffioedd banc.

Diswyddo Annheg

Mewn achos diswyddo annheg, gall y tribiwnlys orchymyn bod y cyflogwr yn eich adfer i'ch hen swydd neu'n eich ailbenodi i swydd debyg. Yn y naill sefyllfa neu'r llall, byddwch hefyd yn derbyn ôl-daliadau cyflog. Byddai buddion eraill cyflogaeth, fel aelodaeth yng nghynllun pensiwn eich cyflogwr yn cael ei adfer fel petai na chawsoch eich diswyddo. Fodd bynnag, os yw eich cyflogwr yn gwrthod eich ailgyflogi yn unol â gorchymyn y Tribiwnlys, ni ellir ei orfodi i wneud hynny, ond gall y Tribiwnlys gynyddu'r iawndal y dyfarnwyd ichi eisoes.

Gan dybio nad ydych yn dychwelyd i weithio gyda'r cyflogwr, yna gall y tribiwnlys ddyfarnu iawndal ariannol a rennir i ddyfarndal 'cyffredin' a dyfarndal 'cydadferol'.

Cyfrifir y dyfarndal cyffredin drwy ddefnyddio fformiwla sy'n ystyried eich oed, hyd y gwasanaeth (hyd at 20 mlynedd) a'ch tâl wythnosol, hyd at uchafswm penodol bob wythnos (£450 yn 2013 ond mae hyn yn newid bob blwyddyn fel arfer).

Wrth wneud dyfarndal cydadferol, mae'n rhaid i'r tribiwnlys ystyried beth sy'n deg a chyfiawn. Fel arfer, bydd yn cael ei gyfrifo ar sail eich 'colled blaenorol' – y cyflog rydych wedi'i golli hyd at ddyddiad y gwrandawriad tribiwnlys – a hefyd gall ystyried eich 'colled yn y dyfodol' – y cyflog y byddwch wedi'i golli erbyn y dyddiad mae'r tribiwnlys yn amcangyfrif y byddwch wedi dod o hyd i swydd arall. Gall y golled yn y dyfodol fod yn anodd iawn i'w gyfrifo oherwydd gall y tribiwnlys ond dyfalu ar sail nifer o ffactorau gan gynnwys amgylchiadau'r farchnad gyflogaeth leol. Os ydych wedi bod yn derbyn lwfans ceisio gwaith neu gymhorthdal incwm, bydd yr iawndal y cewch gan eich cyflogwr yn llai yn y pen draw oherwydd didynnir cyfanswm y budd-daliadau yr ydych yn eu derbyn oherwydd bod rhaid i'ch cyflogwr ei ad-dalu i'r llywodraeth. Mae uchafswm yn berthnasol i'r dyfarndal cydadferol. (Yn 2013/14 y cyfanswm lleiaf o £74,200 neu flwyddyn o gyflog).

Mae'n bwysig eich bod yn ymwybodol fod gennych ddyletswydd gyfreithiol i 'liniaru' (lleihau) eich colled o ran cyflog drwy geisio cael swydd arall, a gofynnir ichi gyflwyno gwybodaeth ynghylch eich ymdrechion i wneud hynny. Hefyd, dylech nodi y gall y tribiwnlys leihau'r dyfarndaliadau cyffredin a chydadferol os daw i'r canlyniad, ar sail y dystiolaeth a geir, eich bod wedi 'cyfrannu' at (h.y. yn rhannol ar fai) gael eich diswyddo. Fel rheol, ni all y tribiwnlys ddyfarnu iawndal ychwanegol mewn achosion diswyddo annheg am ofid neu frifo teimladau.

Achosion gwahaniaethu

Mewn achos gwahaniaethu, gall y tribiwnlys ddyfarnu iawndal am golled ariannol. Gall hyn fod am golli cyflog os cawsoch eich diswyddo am reswm gwahaniaethol neu os dylech fod wedi cael swydd ond ni chawsoch y swydd oherwydd gwahaniaethu. Fodd bynnag, eto, disgwylir ichi leihau eich colled drwy geisio cael swydd arall.

Mewn achos gwahaniaethu, gall y tribiwnlys hefyd ddyfarnu iawndal am frifo teimladau – sef swm o arian a delir i ddigolledu am y niwed a'r gofid a achoswyd oherwydd gwahaniaethu. Bydd y cyfanswm a ddyfernir yn amrywio yn ddibynnol ar ba mor ddrwg yr effeithiwyd ar yr unigolyn. Bydd angen tystiolaeth er mwyn galluogi'r tribiwnlys i asesu hyn. Mewn achosion eithafol, os oes tystiolaeth bod unigolyn wedi mynd yn sâl oherwydd gwahaniaethu, yna gellir dyfarnu iawndal am anaf personol hefyd. Fodd bynnag, mewn achosion o'r fath, bydd angen tystiolaeth feddygol ar y tribiwnlys sy'n esbonio pa salwch sydd wedi datblygu a sut mae'n gysylltiedig â'r gwahaniaethu.

Hefyd, gall tribiwnlys wneud argymhelliad mewn achos gwahaniaethu ac os nad yw'r cyflogwr yn cyflawni'r argymhelliad, gellir rhoi iawndal yn lle.

Yn gyffredinol, ystyrir y bydd dyfarniad iawndal y tribiwnlys yn deg a chyfiawn ym mhob achos. Os ydych wedi gwneud hawliad am ddiswyddo annheg a gwahaniaethu, ni fyddwch yn derbyn 'dwbl' yr iawndal. Hynny yw, os ydych wedi derbyn y cyflog a gollwyd fel rhan o'r iawndal am ddiswyddo annheg, ni fyddwch yn cael yr arian eto fel rhan o'ch iawndal am wahaniaethu.

Ceir manylion y dyfarndaliadau cyfartalog mewn achosion diswyddo annheg a gwahaniaethu tua dechrau'r llyfryn.

Os byddwch yn ennill eich achos, yn ychwanegol i'r iawndal gall y tribiwnlys orchymyn y cyflogwr i ad-dalu unrhyw ffioedd a dalwyd gennych mewn perthynas â'ch achos (a'r sefyllfa gyffredinol yw y bydd yr atebydd yn cael ei orchymyn i wneud ad-daliad i chi os byddwch yn llwyddiannus). Dylech ofyn i'r tribiwnlys wneud hyn ar yr un pryd pan fyddwch yn darparu gwybodaeth ynghylch y cyflog rydych wedi'i golli.

10 Gwybodaeth i reoleiddwyr mewn achosion datgelu wedi'u diogelu

10.1 Os yw'n briodol, ticiwch y blwch os ydych am i gopi o'r ffurflen, neu rannau ohoni, gael ei anfon ymlaen at y rheoleiddiwr perthnasol.

11 Eich cynrychiolydd

Dim ond os ydych wedi penodi rhywun i weithredu ar eich rhan (cynrychiolydd) y bydd angen ichi lenwi'r adran hon. Os byddwch yn penodi cynrychiolydd, byddwn yn delio'n uniongyrchol gyda nhw, nid gyda chi. Peidiwch â rhoi enw cynrychiolydd oni bai ei fod wedi cytuno i weithredu ar eich rhan. Peidiwch â rhoi enw unigolyn neu sefydliad sy'n rhoi cyngor i chi ynglŷn â llenwi'r ffurflen hon yn unig.

11.1 Os ydych yn gwybod enw'r sawl sy'n eich cynrychioli, rhowch ei enw yma. Os nad ydych yn ei wybod, gadewch yr adran hon yn wag.

11.2 Rhowch enw llawn sefydliad y cynrychiolydd (er enghraifft, yr undeb, cwmni cyfreithwyr neu ganolfan Cyngor Ar Bopeth).

11.3 Rhowch gyfeiriad llawn a chod post sefydliad y cynrychiolydd.

11.4 Rhowch rif DX (os yw'n hysbys) sefydliad y cynrychiolydd.

(System bost breifat yw DX a ddefnyddir gan nifer o sefydliadau fel cwmnïau cyfreithiol, Canolfannau Cyngor ar Bopeth ayb)

11.5 Rhowch rif ffôn y cynrychiolydd gan gynnwys y cod deialu llawn.

11.6 Rhowch rif ffôn symudol eich cynrychiolydd os yw'n wahanol i'r rhif a ddarparwyd yn 11.5

11.7 Rhowch y cyfeirnod y mae eich cynrychiolydd wedi ei roi i'ch achos (os gwyddoch beth ydyw).

11.8 Os byddai'n well gan eich cynrychiolydd i ni gysylltu â hwy drwy e-bost yn y dyfodol, rhowch eu cyfeiriad e-bost, os gwelwch yn dda. Rhowch gyfeiriad e-bost eich cynrychiolydd dim ond os ydynt yn edrych ar eu negeseuon e-bost bob dydd.

11.9 Ticiwch y blwch priodol i ddweud sut yr hoffai i ni gysylltu ag ef yn y dyfodol (os ydych yn gwybod) a rhoi'r cyfeiriad e-bost os yw'n briodol.

11.10 Os byddai'n well gan eich cynrychiolydd i ni gysylltu â hwy drwy ffacs yn y dyfodol, rhowch rif ffôn ffacs eich cynrychiolydd (gan gynnwys y cod deialu llawn).

12 Anabledd

12.1 Ticiwch 'Oes' os ydych yn ystyried bod gennych anabledd. Os ydych yn dymuno gwneud hynny, dywedwch beth yw'r anabledd a rhowch fanylion unrhyw help y gallech fod ei angen gan staff y tribiwnlys. Mae enghreifftiau o'r help y gallwn ei ddarparu yn cynnwys trosglwyddo dogfennau i Braille neu brint mwy, darparu gwybodaeth ar ddisg a thalu am ddehonglwyr iaith arwyddion. Cofiwch, os nad ydym yn ymwybodol fod gennych anabledd, ni fyddwn yn gwybod pa addasiadau rhesymol all eich helpu i gymryd rhan yn y broses tribiwnlys.

13 Manylion atebwyr ychwanegol

Defnyddiwch y blychau i roi manylion atebwyr ychwanegol.

14 Ffioedd

Ticiwch y blychau priodol i gadarnhau eich bod a) wedi darllen eich ffurflen eto ac wedi'i gwirio a b) naill ai wedi **amgáu'r ffi briodol neu wedi amgáu cais am ddileu ffi**.

Os ydych yn ansicr ynglŷn â'r swm y dylech dalu, neu pa un ai a ydych yn gymwys am ddileu ffi neu ostyngiad ffi ai peidio, cyfeiriwch at ein canllaw ffioedd - taflenni T435, T436 ac EX160A - yn <http://hmctsformfinder.justice.gov.uk>

Gallach gael copïau papur o'r taflenni drwy ffonio Llinell Ymholiadau'r Tribiwnlysoedd ar gyfer Cymru a Lloegr: **0300 123 1024** Yr Alban: **0141 354 8574** neu o unrhyw swyddfa leol.

Deddf Diogelu Data 1998

Anfonir copi o'r ffurflen hawlio i'r atebwyr yn ogystal ag Acas. Os yw eich cais yn hawliad eich bod wedi gwneud datgeliad gwarchodedig dan Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996, neu'n cynnwys hawliad o'r fath (a chithau wedi rhoi caniatâd i ni wneud hyn), byddwn yn anfon copi o'r ffurflen, neu rannau ohoni, at y rheoleiddiwr perthnasol. Byddwn yn rhoi'r wybodaeth a ddarparwch i ni ar y ffurflen hon ar gyfrifiadur. Mae hyn yn ein helpu i fonitro cynnydd a chynhyrchu ystadegau. Bydd gwybodaeth a ddarperir ar y ffurflen hon yn cael ei hanfon ymlaen i'r Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau i gynorthwyo ymchwil i'r defnydd a wneir o driwlynlysoedd cyflogaeth a'u heffeithiolrwydd.

15 Gwybodaeth ychwanegol

Peidiwch ag anfon llythyr esboniadol gyda'ch ffurflen hawlio. Dylech roi unrhyw wybodaeth ychwanegol inni yma. Er enghraifft, efallai yr hoffech esbonio pam eich bod yn cyflwyno eich hawliad wedi'r terfyn amser, neu ddweud wrthym os ydych wedi codi'r mater gyda'r atebydd, ac os hynny, pa gamau a gymerwyd, os o gwbl. Os nad oes digon o le, defnyddiwch ddarn arall o bapur a'i roi ynghlwm wrth y ffurflen hon. Os ydych yn darparu gwybodaeth ar dudalennau ar wahân ar gyfer nifer o gwestiynau, dywedwch yma faint o dudalennau i gyd rydych wedi eu rhoi ynghlwm wrth y ffurflen.

Holiadur Monitro Amrywiaeth

Nid oes rhaid ichi lenwi'r adran hon, ond os byddwch yn gwneud hynny bydd yn ein galluogi i fonitro ein prosesau a helpu i sicrhau ein bod yn trin pawb yn deg. Bydd yr wybodaeth a roddwch yn cael ei thrin yn gwbl gyfrinachol ac ni fydd yn ffurfio rhan o'ch achos. Gellir ei defnyddio at ddibenion ymchwil cyffredinol lle na fyddwch yn cael eich enwi.

Cod post	Swyddfa Tribiwnlys	Cod post	Swyddfa Tribiwnlys
AL	Watford	DA	De Llundain
BA1-16	Bryste	DE	Gorllewin Canolbarth Lloegr
BA20-22	Bryste	DH	Newcastle
B	Gorllewin Canolbarth Lloegr	DL	Newcastle
BB	Manceinion	DN1-20	Leeds
BD	Leeds	DN21-22	Dwyrain Canolbarth Lloegr
BH	Bryste	DN31-37	Dwyrain Canolbarth Lloegr
BL	Manceinion	DN38-40	Leeds
BN1-10	De Llundain	DN41	Dwyrain Canolbarth Lloegr
BN11-18	Bryste	DT1-5	Bryste
BN19-42	De Llundain	DT6-8	Bryste
BN43-45	Bryste	DT9-11	Bryste
BN46-99	London South	DY	Gorllewin Canolbarth Lloegr
BR	London South	E	Dwyrain Llundain
BS	Bryste	EC	Canol Llundain
CA	Manceinion	EN	Watford
CB	Huntingdon	EX	Bryste
CF	Caerdydd	FY	Manceinion
CH1-3	Manceinion	GL	Bryste
CH4-8	Caerdydd	GU1-25	Watford
CH41-66	Manceinion	GU26-35	Bryste
CM	Dwyrain Llundain	GU46-52	Watford
CO	Dwyrain Llundain	HA	Watford
CR	De Llundain	HD	Leeds
CT	De Llundain	HG	Leeds
CV	Gorllewin Canolbarth Lloegr	HP1-8	Watford
CW1-5	Gorllewin Canolbarth Lloegr	HP9-15	Watford
CW6-10	Manceinion	HP16-18	Watford
CW11-12	Gorllewin Canolbarth Lloegr	HP19	Watford

Cod post	Swyddfa Tribiwnlys	Cod post	Swyddfa Tribiwnlys
HP20-23	Watford	NW5	Canol Llundain
HP27	Watford	NW6-7	Watford
HR	Gorllewin Canolbarth Lloegr	NW8	Canol Llundain
HU	Leeds	NW9-11	Watford
HX	Leeds	OL1-13	Manceinion
IG	Dwyrain Llundain	OL14	Leeds
IP	Huntingdon	OL15-16	Manceinion
KT	De Llundain	OX	Watford
L	Manceinion	PE1-9	Huntingdon
LA	Manceinion	PE10-12	Dwyrain Canolbarth Lloegr
LD	Caerdydd	PE13-19	Huntingdon
LE	Dwyrain Canolbarth Lloegr	PE20-25	Dwyrain Canolbarth Lloegr
LL	Caerdydd	PE26-38	Huntingdon
LN	Dwyrain Canolbarth Lloegr	PL	Bryste
LS	Leeds	PO	Bryste
LU	Huntingdon	PR	Manceinion
M	Manceinion	RG1-20	Watford
ME	De Llundain	RG21-28	Bryste
MK	Huntingdon	RG29-45	Watford
N1	Canol Llundain	RH	De Llundain
N2-22	Watford	RM	Dwyrain Llundain
NE	Newcastle	S1-39	Leeds
NG	Dwyrain Canolbarth Lloegr	S40-45	Dwyrain Canolbarth Lloegr
NN1-18	Huntingdon	S46-79	Leeds
NN29	Huntingdon	S80-81	Dwyrain Canolbarth Lloegr
NP	Caerdydd	SA	Caerdydd
NR	Huntingdon	SE	De Llundain
NW1	Canol Llundain	SG1-19	Huntingdon
NW2	Watford		
NW3	Canol Llundain		
NW4	Watford		

Cod post	Swyddfa Tribiwnlys	Cod post	Swyddfa Tribiwnlys
SK	Manceinion	TQ	Bryste
SL	Watford	TR	Bryste
SM	De Llundain	TS	Newcastle
SN1-6	Bryste	TW1-3	De Llundain
SN7	Watford	TW4-6	Watford
SN8-26	Bryste	TW7-12	De Llundain
SO	Bryste	TW13-20	Watford
SP	Bryste	UB	Watford
SR	Newcastle	W	Canol Llundain
SS	Dwyrain Llundain	WA	Manceinion
ST	Gorllewin Canolbarth Lloegr	WC	Canol Llundain
SW1	Canol Llundain	WD	Watford
SW2	De Llundain	WF	Leeds
SW3	Canol Llundain	WN	Manceinion
SW4	De Llundain	WR	Gorllewin Canolbarth Lloegr
SW5-7	Canol Llundain	WS	Gorllewin Canolbarth Lloegr
SW8-9	De Llundain	WV	Gorllewin Canolbarth Lloegr
SW10	Canol Llundain	YO1-6	Leeds
SW11-20	De Llundain	YO7	Newcastle
SY1-14	Gorllewin Canolbarth Lloegr	YO8-20	Leeds
SY15-25	Caerdydd	Y021-22	Newcastle
TA1-24	Bryste	YO23-62	Leeds
TD****	Newcastle	TD**** ardal cod post lleoliadau yn Lloegr yn unig- mae gan yr Alban ei thribiwnlysoedd ei hun.	
TF	Gorllewin Canolbarth Lloegr		
TN	De Llundain		

Swyddfeydd tribiwlysoedd cyflogaeth

Aberdeen	Mezzanine Floor, Atholl House, 84-88 Guild Street, Aberdeen AB11 6LT	t. 01224 593137 e. aberdeenet@hmcts.gsi.gov.uk
Bryste	The Crescent Centre, First Floor, Temple Back, Bryste BS1 6EZ	t. 0117 929 8261 e. bristolet@hmcts.gsi.gov.uk
Caerdydd	Ail Lawr, Tŷ Caradog, 1-6 St Andrews Place, Caerdydd CF10 3BE	t. 029 2067 8100 e. cardiffet@hmcts.gsi.gov.uk
Dundee	Ground Floor, Block C, Caledonian House, Greenmarket, Dundee DD1 4QB	t. 01382 221578 e. dundeeet@hmcts.gsi.gov.uk
Dwyrain Llundain	2nd Floor, Anchorage House, 2 Clove Crescent, Llundain E14 2BE	t. 020 7538 6161 e. eastlondon@hmcts.gsi.gov.uk
Caeredin	54-56 Melville Street, Caeredin EH3 7HF	t. 0131 226 5584 e. edinburghet@hmcts.gsi.gov.uk
Glasgow	Eagle Building, 215 Bothwell Street, Glasgow G2 7TS	t. 0141 204 0730 e. glasgowet@hmcts.gsi.gov.uk
Huntingdon	Huntingdon Law Courts, Walden Road, Huntingdon PE29 3DW	t. 01480 415600 e. huntingdonet@hmcts.gsi.gov.uk
Leeds	4th Floor, City Exchange, 11 Albion Street, Leeds LS1 5ES	t. 0113 245 9741 e. leedset@hmcts.gsi.gov.uk
Canol Llundain	Victory House, 30-34 Kingsway, Llundain WC2B 6EX	t. 020 7273 8603 e. londoncentralet@hmcts.gsi.gov.uk
De Llundain	Montague Court, 101 London Road, West Croydon CR0 2RF	t. 020 8667 9131 e. londonsouthet@hmcts.gsi.gov.uk
Manceinion	Alexandra House, 14-22 The Parsonage, Manceinion M3 2JA	t. 0161 833 6100 e. manchesteret@hmcts.gsi.gov.uk
Dwyrain Canolbarth Lloegr	Nottingham Justice Centre Carrington Street, Nottingham NG2 1EE	t. 0115 947 5701 e. midlandseastet@hmcts.gis.gov.uk
Gorllewin Canolbarth Lloegr	Centre City Tower, 7 Hill Street, Birmingham B5 4UU	t. 0121 600 7780 e. midlandswestet@hmcts.gsi.gov.uk
Newcastle	Quayside House, 110 Quayside, Newcastle Upon Tyne NE1 3DX	t. 0191 260 6900 e. newcastleet@hmcts.gsi.gov.uk
Watford	3rd Floor, Radius House, 51 Clarendon Rd, Watford WD17 1HP	t. 01923 281 750 e. watfordet@hmcts.gsi.gov.uk

Mae ein swyddfeydd ar agor o 9.00am tan 5.00pm o ddydd Llun i ddydd Gwener.

Byddwn yn eich cyfeirio at fap yn dangos lleoliad y swyddfa lle mae'r gwrandawriad wedi cael ei drefnu ac yn rhoi manylion manau parcio lleol a chyfleusterau ar gyfer lluniaeth a ffonio.

Llinell Ymholiadau Cyhoeddus: Cymru a Lloegr: **0300 123 1024**;

Yr Alban: **0141 354 8574**

Minicom: +44 (0)1509 221564